

GESKIEDENIS: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 2 uur

100 punte

Hierdie nasienriglyne is voorberei vir gebruik deur eksaminatore en subeksaminatore, wat 'n standaardisasievergadering moet bywoon ten einde te verseker dat die riglyne konsekwent geïnterpreteer en toegepas word gedurende die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal nie enige gesprek of korrespondensie oor enige nasienriglyne voer nie. Daar word besef dat daar verskillende sienings oor sekere sake van beklemtoning of besonderhede in die riglyne kan wees. Daar word ook besef dat sonder die voordeel van die bywoning van 'n standaardisasievergadering, daar verskillende interpretasies van die toepassing van die nasienriglyne kan wees.

AFDELING A BEREDENEERDE OPSTEL

Beantwoord **EEN** vraag in hierdie afdeling.

Skryf 'n beredeneerde opstel wat bewys lewer van ontleding, interpretasie, verduideliking en beredenering. Dit moet ongeveer 800 tot 900 woorde lank wees.

TEMA DIE KOUE OORLOG**VRAAG 1**

Hoe suksesvol was die Sowjetunie om die pogings deur die Verenigde State om 'n "magsgebied" in Europa gedurende die Koue Oorlog te vestig, uit te daag?

Bespreek met verwysing na gebeure in Europa tussen 1945 en 1955.

Konteks (kortliks)

- Alliansie van die VSA, VK en USSR vanaf 1941 teen Nazi Duitsland.
- Teheran-konferensie, 1943 – baie besluite, maar die kern was die naoorlogse skikking, naamlik die "magsgebiede".
- Ineenstorting van die Derde Ryk teen Mei 1945.
- Die Rooi Leër se besetting van baie lande in Oos-Europa – Westerse Geallieerdes was weswaarts op pad na Berlyn.

Inhoud:

- **Jalta-konferensie** (Feb. 1945)
 - Toekoms van Duitsland?
 - Verdeling van Duitsland in besettingsones.
 - Berlyn in sones verdeel.
 - Gesamentlike administrasie van besette Duitsland deur Geallieerdes.
 - Toekoms van Oos-Europa?
 - Deur Rooi Leër beset.
 - Vry en regverdigte verkiesing wat gehou sal word.
- **Potsdam-konferensie** (Aug. 1944)
 - Sowjetbeheer van Oos-Europa het toegeneem weens die ondersteuning van plaaslike kommunistiese groepe en die teenwoordigheid van die Rooi Leër.
 - Truman vervang Roosevelt – word beskou as meer "anti-kommunisties" – atoombom het gedurende konferensie geval as 'n vertoon van die VS se krag en oorheersing – Stalin nie oor die kernontwikkeling ingelig nie – Stalin probeer om die VS se militêre mag met gebiedskonsolidasie teen te werk – versnel Sowjet se kernprogram.
 - Attlee vervang Churchill – beskou as 'n swakker teenstander – te betrokke by die VK se huishoudelike kwessies – Konferensie grootliks tussen Truman en Stalin.
- **Oos-Europa** (1945–1948)
 - Word 'n "magsgebied" – verkiesings word gemanipuleer of wettige regerings word ontsetel
 - VSA en VK bekommerd oor Oosblok – konsolidasie van Westerse belange in Wes-Europa.
 - "Lang telegram" – praat oor die nood aan VS betrokkenheid in Europa – lei tot die vestiging van die "magsgebied"
 - Churchill se "Ystergordyn"-toespraak (Mar. 1946) – waarsku oor Sowjetoorheersing.
 - Totale oorheersing teen 1948 met pro-Moskou-regerings – Joegoslavië gelei deur Kommuniste onder Tito maar as "satellietstaat" van die USSR beskou.

- **VS-oorheersing**

- Die VSA se pogings om vry regerings te vestig en die Europese ekonomie te laat herlewe, het tot oorheersing van Wes-Europa gelei, naamlik "beleid van inperking".
 - **Truman se Doktrine**
 - Burgeroorlog in Griekeland en Turkye tussen staatsmagte en kommunistiese aanhangers daag Westerse beheer uit.
 - Truman ooreed die VS Kongres om in te stem om geld, militêre toerusting en advies na enige land te stuur wat met 'n kommunistiese oorname gedreig word – grondslag van VS se buitelandse beleid gedurende die Koue Oorlog wat verdere VS-oorheersing moontlik maak.
 - **Marshall-plan** (April 1948)
 - Europese ekonomiese herstel gesien as sleutel om kommunisme te oorwin, maar uiteindelik tot wêreldwye ekonomiese oorheersing gelei.
 - Finansiële hulp aan alle state van Europa aangebied, maar slegs aanvaar deur die Westerse Europese nasies – "Europese Herstelplan" – ekonomiese oplewing tot ekonomiese oorheersing gelei.
 - Westerse sones van Duitsland verenig om 'n enkele ekonomiese entiteit te vorm – vry onderneming aangemoedig – ekonomiese herlewing – gelei tot herlewing van geldeenheid en uitreiking van DM.
 - Skepping van Wes-Duitsland [FDR] in Mei 1949.
 - VSA versterk ekonomiese oorheersing met militêre invloed.

- **Noord-Atlantiese Verdragsorganisasie** (April 1949)

- VS het bykomende militêre ondersteuning aan Westerse Europese leërmagte verskaf deur die skepping van 'n gesamentlike bevelstruktuur.
- Vestiging van VS basisse in Duitsland – gereed vir oorlog in geval van 'n Sowjetaanval – uitbreiding van VS se "magsgebied".
- VSA se verhoogde befondsing van wapentuig en kernprogram om oorheersing te konsolideer.

- **Sowjetreaksie op VS-oorheersing.**

- USSR probeer om VS se "magsgebied" teen te werk.
 - **Kominform** (1947)
 - USSR se plan om Kommunistiese partye van Oos-Europa te koördineer – poging om beheer oor Oos-Europa se regerings deur plaaslik strukture en propaganda te verskans.
- **Berlyn Blokkade** (Jun. 1948–Mei 1949)
 - Kwessie van Wes-Berlyn – simbolies van VS-oorheersing? – ondermyn Sowjetbeheer van Oos-Duitsland – kontrak tussen "werkers se paradys" en "Westerse uitspattigheid".
 - Stalin sny vervoerroetes na Wes-Berlyn af – VS reageer met 'n lugbrug vir alle noodsaaklike items vir Wes-Berlyn se oorlewing – lugbrug was enigste keuse om oorlog te vermy.
 - Stalin stel roetes ter land weer oop in Mei 1949.
 - Gelei tot die skepping van Oos-Duitsland [DDR] in Oktober 1949.
- **ROEB** (Jan. 1949)
 - USSR se begeerte om saam te werk en internasionale verhoudings op 'n ekonomiese vlak met state van Sentraal Europa te versterk en wat nou toenemend van hul tradisionele markte en verskaffers in die res van Europa afgesny was.
- **Warskouverdrag** (Mei 1955)
 - Reaksie op skepping van NAVO en ander pro-Westerse militêre alliansies en Wes-Duitsland wat in 1955 by NAVO aansluit.
 - Rooi Leër gebruik om Sowjet oorheerste regering te steun in die aangesig van protes of teenstand.

- Sowjet se versnelling van kernprogram – bereik kernvermoë teen 1953 – verhoogde wapenproduksie – moet VS kapasiteit kan aanveg – gelei tot die **wapenwedren**.

OF

VRAAG 2 DIE KOMS VAN DEMOKRASIE IN SUID-AFRIKA

Hoe ontwrigtend was die voortslepende geweld in aanloop tot die 1994-verkiesing vir die onderhandelingsproses?

Bespreek met verwysing na gebeure in Suid-Afrika tussen 1992 en 1994.

Konteks (kortliks)

- Kompromieë en aanvoorwerk gevestig tussen 1990 en 1991.
- Voortdurende geweld – wantroue tussen partye.
- Regtervleuel- en linkervleuelgeweld.
- "Derde Mag" aktiwiteit duidelik – medepligtigheid van die polisie en regering.

Inhoud:

- **Konvensie vir 'n Demokratiese Suid-Afrika (KODESA)** begin in Desember 1991.
 - Vergader by Wêreldhandelsentrum, Kempton Park.
 - Veelpartykonferensie van 19 verskillende groepe – *die meeste partye kom ooreen oor die pad vorentoe na 'n ooreengekome skikking*.
 - Konserwatiewe Party, PAC en AZAPO boikot die samesprekings – *hoop om onderhandelings te laat misluk*.
 - Beoog om 'n tussentydse grondwet op te stel – eerste verkose parlement kan dit gebruik om finale grondwet op te stel.
 - "Verklaring van Voorneme" onderteken.
 - Skepping van werksgroepe: beginsels van grondwet/tussentydse regering/toekoms van tuislande/tydlyn van veranderings.
- **Boipatong** (Junie 1992)
 - ANC begrafnis aangeval deur lede van Inkatha.
 - Geweld versprei na huise en hostelle.
 - Regering beskuldig van aandadigheid aan geweld – polisie het nie tussenbeide getree toe Inkatha aangeval het nie – regering se toelating van "tradisionele wapens" gekritiseer.
 - Bewys van "versteekte hand" – raak bekend as "Derde Mag".
 - Oogluikende toelating deur die regering lyk asof dit swart-teen-swart-geweld aanmoedig *in 'n poging om die oorhand in onderhandelings te kry*.
 - Die regering ontken aandadigheid – lei tot vuurwarm woordewisseling tussen Mandela en De Klerk.
 - *ANC staak onderhandelings formeel – lei tot die ineenstorting van KODESA.*
- **Bisho** (September 1992)
 - CDF-soldate skiet op opmars gelei deur die ANC in protes teen die Ciskei-leier, Oupa Gqozo, wat teen herintegrasië in SA was – *onderhandelings misluk om te hervat*.
- **"Oorkonde van Verstandhouding"** (September 1992)
 - *Ten spyte van voortdurende geweld* – ANC en regering hervat samesprekings deur Meyer en Ramaphosa as tussengangers te gebruik.
 - *Instemming deur regering om politieke gevangenes te bevry/"tradisionele wapens" te verbied.*

- *ANC stem in tot magsdeling-kompromie met NP in 'n "regering van nasionale eenheid" – Slovo stel 'n "oorgangsklousule" voor wat magsdeling oor vyf jaar beëindig.*
- **Regter vleuel geweld**
 - **Sluipmoord op Chris Hani** (April 1993)
 - SAKP-leier deur wit regse ekstremiste vermoor – *gelei tot gewelddadige konflik deur betogers en die polisie.*
 - Mandela doen 'n oproep tot kalmte – *nog geweld verhoed.*
 - *Inspuiting vir dringendheid in onderhandelings – veelpartysamesprekings hervat.*
 - AWB teen onderhandelings – verteenwoordig ontevrede regse simpatiseerders.
 - Val Wêreldhandelsentrum in (Junie 1993) – beset gebou – *beoog om onderhandelingsproses te keer.*
 - 40 bomontploffings deur regter vleuel wat verkiesingsbeamptes en stemlokale teiken (Jan.–Apr. 1994).
 - President Mangope weier om by SA te integreer.
 - Vestiging van Groep van Besorgde Suid-Afrikaners (COSAG) met IVP en KP – *wou onderhandelings ontspoor.*
 - *Slag van Bophuthatswana (Maart 1994).*
 - AWB ondersteun Mangope – gewelddadige konflik met BDF.
 - *Regter vleuel misluk in hul bedoeling om ooreengekome skikking te ontwig.*
 - Shell House – geweld tussen ANC en IVP – beïnvloed onderhandeling IVP sluit by verkiesing aan
- **Linker vleuel geweld**
 - *Linker vleuel beoog om onderhandelingsproses te ontwig.*
 - Lede van die Azanian People's Liberation Army (APLA), bewapende vleuel van die Pan Africanist Congress, val burgerlikes by die Highgate Hotel in Oos-Londen aan (Mei 1993).
 - APLA val St. James kerk (Julie 1990) en Heidelberg taverne (Desember 1993) in Kaapstad aan.
 - *APLA misluk in sy oogmerk om ooreengekome skikking te ontwig.*
- **Verkiesing op 27 April 1994 gehou.**

OF

VRAAG 3 DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

Hoe effektief was Gorbachev se hervormings in die bewaring van Kommunisme en die Sowjetstaat?

Bespreek met verwysing na gebeure in Rusland tussen 1985 en 1991.

Konteks (kortliks)

- Teen die laat 1970's vroeg 1980's:
 - Sowjet-ekonomie stort ineen.
 - Hulpbronne deur wapenwedloop uitgeput.
 - Landbouproduksie swak.
 - Bevelseksie kon nie met vry handel en die Weste meeding nie.
 - Sowjetvolk gedemoraliseer.
 - Hoë koers van alkoholisme – swak werksetiek.
 - Behuisingstekorte – verbruikersgoedere swak.
 - Oorlog in Afganistan – lewensverlies.
 - Oorlog ongewild – verdere verlies aan hulpbronne.
 - Groei van anti-Sowjetsentiment in sommige Oos-Europese state – tekens van nasionalisme in sommige Sowjetrepublieke.
 - Leierskap oud en irrelevant.
- Gorbachev Sowjetpremier van 1985 – implementeer 'n hervormingsproses om kwessies onder die loop te neem.

Inhoud:

- **Glasnost**
 - "Openheid"
 - laat vryheid van spraak en uitdrukking toe.
 - Kommunistiese beheer van literatuur, die pers, kuns verminder.
 - Regering het steeds die pers beheer, maar koerante en tydskrifte kon openlik verslag gee – *Sowjetstaat bevraagteken*.
 - Uitspattigheid van Stalin-era en ander gebeurtenisse blootgelê met oopstel van argiewe – *ideologiese vroeë oor Kommunisme geopper*.
 - Politieke afvalliges en teenstanders van die Sowjet-staat vrygelaat – *toenemende kritiek teen die Staat – bevorder die groei van opposisiepolitiek*.
 - *Nasionaliste in Sowjetrepublieke agiteer teen Sowjet-"besetting" – aangemoedig deur Pole en "Solidariteit" (1980)*.
 - Opkoms van nasionalisme in Baltiese Republieke – anti-Sowjethouding – "Baltiese Weg"/Baltiese Ketting (1989) – onafhanklikheid in Maart 1990 verklaar – *begin van disintegrasie van die Sowjetstaat*.
 - Besnoeiing van militêre besteding en kernprogramme – *Weste aangemoedig om die Sowjetstaat uit te daag* – verlies van oorheersing in Oos-Europa deur beëindiging van Brezjnef se Doktrine – *opkoms van anti-Sowjetsentiment*.
 - *Toenemende verlies van beheer deur Kommunistiese Party – verkiesing in Oos-Europa ondermyn Sowjetmaggebied* – Berlynmuur val in November 1989.
- **Perestroika**
 - "herstrukturering"
 - Beoog om Sowjet-ekonomie weer op te bou en die kommunistiese stelsel te hervorm.
 - Skuif Sowjetekonomie van staatsbeheer en sentraalbeplanning na een wat op markkragte gegrond is – *ekonomiese uitdagings in hierdie oorgang*.

- Private besighede toegelaat om te bestaan.
- Geen prysbeheer nie.
- Finansies deur nuutgestigte banke.
- Geen subsidies van die Staat nie – pryse en lewenskoste styg. Sowjetburgers kwaad vir en krities oor die Sowjetstaat.
- Buitelandse belegging aangemoedig – *buite-invloede ondermyn kommunistiese beheer en denke.*
- Staatsbeheerde ondernemings afverkoop – *lei tot skepping van ryk oligargklas – ondermyn "sosialistiese paradys".*

- **Demokratiya**

- oproep vir die infusie van "demokratiese" elemente in die Sowjetunie se enkelpartyregering – poging om die beheer deur die Kommunistiese Party te handhaaf.
 - Agt-en-twintigste partykongres (Julie 1990), die KPSU is deur liberale en nasionaliste van die konstituerende republieke as anachronisties beskou en nie in staat om die land te lei nie.
 - KPSU-takke in baie van die 15 Sowjetrepublieke het begin om in groot pro-soewereine en pro-uniefaksie te verdeel – *verswak sentrale partybeheer verder.*
- Boris Yeltsin – leier van RSSR – sien swakheid van sentrale regering raak – Gorbachev toenemend nie in staat om die situasie te beheer nie.
 - Staatsgreep teen Gorbachev deur militêre offisiere in Augustus 1991 – staatsgreep misluk, *maar lê KPSU se ineenstorting bloot.*
 - *Leiers van konstituerende republieke van die USSR ontbind die USSR op 26 Desember 1991 – skepping van die Gemenebes van Onafhanklike State.*

AFDELING B UITGEBREIDE SKRYFWERK

Beantwoord **EEN** vraag in hierdie afdeling.

Uitgebreide skryfwerk moet ongeveer 350 tot 400 woorde lank wees. Jy moet jou eie kennis gebruik en jy kan ook na die stimulus verwys om die vrae te beantwoord.

TEMA DIE KOUE OORLOG**VRAAG 4**

Verduidelik hoe die verhouding tussen China en die USSR gedurende die Koue Oorlog versleg het deur die volgende vrae te beantwoord:

- (a) Wat was die aard van die verhouding tussen China en die USSR in die 1950's?**
- (b) Wat het tot die agteruitgang van die verhouding tussen China en die USSR teen die middel van die 1960's gelei?**
- (c) Hoe het die Sino-Sowjet-skeuring die Koue Oorlog se verhouding teen die 1970's beïnvloed?**

- Kommunistiese China in 1949 deur Mao tot stand gebring – **Volksrepubliek China**.
- USSR onder leierskap van Stalin – verwelkom die skepping van die Volksrepubliek China.
- Mao besoek Moskou en onderteken die Verdrag van Vriendskap (1950).
 - Sowjethulp aan China verleen – raadgevers/tegnici/nywerheids- en militêre toerusting.
- Gekombineerde ondersteuning vir die Koreaanse kommuniste gedurende die oorlog 1950 tot 1953.
- USSR en China verenig deur die bedreiging van VSA en opbou van anti-Kommunistiese alliansies in Asië – SENTO en SEATO.
- Daar was **ideologiese verskille** tussen China en USSR.
 - Idees van revolusie: landbouwerkers was die basis van die Chinese Kommunistiese revolusie teenoor stedelike nywerheidswerkersklas in die Russiese revolusie.
 - Mao het in deurlopende vinnige revolusie geglo – 'n klaslose samelewing in China beoog teenoor Sowjet wat gedink het transformasie moet geleidelik plaasvind.
 - Wedersydse respek tussen Mao en Stalin ten spyte van verskille.
- 'n Mate van **antagonisme in die vroeë 1950's**.
 - Sowjet deel nie kerntegnologie of wapens nie.
 - USSR beskou China as ondergeskik – Rooi Leër moet aan Sowjet beskikbaar wees.
 - Sowjethulp beperk.
 - Oorblywende grenskonflik van die imperiale tydperk.
 - USSR krities teenoor Mao se beleid van "Groot Sprong Vorentoe".
 - Ideologiese verskille word duideliker.
- **Khrushchev** vervang Stalin as Sowjetleier in 1956.
 - Bevorder beleid van "vreedsame saambestaan".
 - "magsgebied" eerder as wêreldrevolusie.
 - Sowjetbeleid verdeel Kommunistiese lande.
 - China begin om mee te ding vir invloed onder lande in Asië en Afrika deur die Weste en USSR uit te daag.
- Chinese beskuldig USSR van **"revisionisme"**.
 - China het die USSR nie as ware leiers van die revolusie beskou nie.
 - 1960's Sowjetraadgewers onttrek uit China.
 - Mao krities oor Khrushchev se hantering van die Kubaanse missielkrisis in 1962.
- Teen die middel 1960's bewys van 'n **"Sino-Sowjet-skeuring"**.
 - China verander gesindheid teenoor VSA – vestiging van nouer bande.

- VSA word nie meer as 'n bedreiging beskou nie weens terugslae wat die VSA in Viëtnam ervaar het – pro-VSA-beleid ondersteun deur politici – nouer bande met Nixon en Mao ten koste van die USSR gesmee.
 - 1971 VS se tafeltennisspan besoek China – "**pingpong-diplomasie**"/VSA onttrek teenstand teen China op VN se Veiligheidsraad – hervat hul setel in 1971 ten koste van Taiwan/1972 Nixon besoek China.
- China laat geld hulself as 'n **groot wêreldmag** onafhanklik van die supermoondhede – "derde mag" in die Koue Oorlog – vestiging van Chinese kernprogram teen 1964.
- Impak van die Sino-Sowjet-skeuring op Europa – verdeling van Oosterse blok

OF

VRAAG 5 DIE KOMS VAN DEMOKRASIE IN SUID-AFRIKA

Verduidelik die uitwerking van geweld op die onderhandelingsproses tussen 1990 en 1992 deur die volgende vrae te beantwoord:

- (a) Wat het tot die begin van die onderhandelingsproses van 1990 gelei?**
- (b) Watter stappe het die ANC en regering gedoen om 'n ooreengekome skikking tussen 1990 en 1992 te bereik?**
- (c) Hoe het geweld in Suid-Afrika tussen 1990 en 1992 die onderhandelingsproses ondermyn?**

- Mandela is van Robbeneiland verskuif (1992).
- Nasionale Party (NP) begin **geheime onderhandelings** met ANC in die middel 1980's.
 - 1987 Dakar ontmoeting met SA sakelui en politici.
- Teen die laat 1980's ervaar die apartheidsregering toenemend druk weens internasionale isolasie en verhoogde binnelandse protes.
- Gematigdes in die NP sien noodsaaklikheid om te "hervorm".
 - PW Botha toenemend siek en onstabiel.
 - in September 1989 deur FW de Klerk vervang.
- De Klerk aangekondig by **opening van die parlement** (Feb. 1990).
 - verbod op ANC/PAC opgehef.
 - vrylating van Nelson Mandela.
 - verslapping van beperkings, verbanningsbevele en sensorskap.
 - Lusaka vergadering tussen ANC en die NP.
- Terugkeer van politieke gevangenes.
- Grondslae vir **onderhandelingsproses** in 1990 en 1991 gelê.
 - ANC bannelinge kry tydelike vrywaring.
 - **Groote Schuur-minuut** (Mei 1990)
 - Bespreking van hindernisse vir onderhandeling: sekuriteitswetgewing/troepe in townships/noodtoestand/deurlopende geweld/tuislande/politieke gevangenes/sanksies/bannelinge.
 - Die meeste kwessies opgelos – meningsverskil oor definisie van "politieke gevangenes".
 - **Pretoria-minuut** (Augustus 1990)
 - ANC skort die gewapende stryd op.
 - Die regering hef die noodtoestand op.
- **Geweld in 1990 en 1991**
 - *Sebokeng geweld met konflik tussen die polisie en betogers (April 1990.)*
 - *aanvanklike samesprekings tussen die ANC en regering afgelas.*

- *Goldstone Kommissie ingestel om Sebokeng te ondersoek.*
- SAW na Natal gestuur om geweld te stop.
- *Geweld breek uit in Suid-Afrika se tuislande (Maart 1990)* – paar leiers bied weerstand teen herinkorporering by SA.
- Ciskei val in 'n militêre staatsgreep.
- dodetal 503 mense in geweld omgekom, bv. Vosloorus (Augustus 1990).
- *Konflik tussen die polisie en betogers.*
- *Geweld tussen ANC en Inkatha ooglopend.*
- Nelson Mandela en Hoofman Mangosuthu Buthelezi van die Inkatha Vryheidsparty ontmoet in Durban en reik 'n verklaring oor 'n **gesamentlike vredestrategie** uit (Jan. 1991).
- *Geweld op pendelaarstreine.*
- bloedige konfrontasie vind tussen **Afrikaner Weerstandsbeweging** (AWB) en die regering se sekuriteitsmagte in Ventersdorp plaas (Augustus 1991).
- *situasie van wantroue tussen ANC en die regering geskep.*
- regeringsoptrede bevraagteken – klou vas aan mag deur geweld en magsdelingsmodelle – wou die regte van minderhede beskerm.
- geweld klaarblyklik onoorkomelik.
- **Kongres vir Demokratiese Suid-Afrika (KODESA) belê (Desember 1991)**
- Veelpartykonferensie om 'n ooreengekome skikking te probeer bereik.
- Byeengekom by Wêreldhandelsentrum, Kempton Park.
- "Slegs blankes"-referendum (Maart 1992)
- "Memorandum van verstandhouding" (September 1992)

OF

VRAAG 6 DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

Verduidelik die toenemende reaksie op globalisasie en die oorheersing van "Westerse Kapitalisme" deur 'n wye verskeidenheid van burgerlike samelewingsgroepe deur die volgende vrae te beantwoord:

- (a) **Wat is globalisasie en "Westerse Kapitalisme"?**
 - (b) **Hoe is die wêreldwye ekonomie deur globalisasie en die oorheersing van "Westerse Kapitalisme" beïnvloed?**
 - (c) **Wat was die reaksie op globalisasie en oorheersing van "Westerse Kapitalisme"?**
- **Globalisasie** verwys na die beweging van mense, inligting, beleggings, goedere en dienste oor die wêreld heen; word gekenmerk deur:
 - kleiner afstande/beskikbaarheid van nuus/verdwyning van grense/groter beweging en migrasie van mense/ontwikkeling van wêreldkultuur/oorheersing van wêreldwye korporate.
 - **"Westerse Kapitalisme"** verwys na oorheersing deur die VSA en wêreldwye finansiële instellings.
 - Ineenstorting van die USSR oorwinning van kapitalisme oor kommunisme – VSA nou dominante wêreldmag polities, militêr en ekonomies.
 - **Dominansie** versterk deur wêreldwye finansiële instellings.
 - Gevestig deur Bretton Woods ooreenkoms in 1944.
 - **Wêreldbank, Internasionale Monetêre Fonds (IMF) en Wêreldhandels-organisasie (WHO)** (gestig as Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel)
 - **Bevorder vryhandel** as die beste manier om ekonomiese stabiliteit, vrede en vooruitgang te verseker, maar het tot die beheer van ekonomieë deur wêreldwye finansiële instellings gelei – toenemende reaksie en verwerping van beheer.
 - Het gelei tot die ontwikkeling van 'n "nuwe wêreldorde" wat deur die VSA oorheers is.

- Verhoogde **kritiek en reaksie** teen globalisering en Westerse Kapitalisme.
 - **Wêreldbank:**
 - Fondsprojekte in ontwikkelende lande – langtermyn-laerentelening om infrastruktuur te verbeter.
 - VSA en ryker lande se bydrae tot befondsing beduidend – het gelei tot die WHO wat uiteindelik 'n werktuig van die VSA geword het.
 - **IMF:**
 - Beoog om wêreldwye finansiële aktiwiteite/wisselkoerse/leen van geld aan ontwikkelende lande te reguleer.
 - IMF implementeer Strukturele Aanpassingsprogramme om te help met inperking van besteding ... maar lei tot inperking van welsynsprogramme/staatsubsidies in landbou/voorkeurhandelsooreenkomste vir wêreldwye finansiële instellings en Westerse korporasies – toenemende vertroue op hulp – soewereiniteit van onafhanklike lande ondermyn.
 - **WHO:**
 - Bevorder vryhandel in dienste en goedere deur tariefversperrings te verminder – gedomineer deur G8.
 - lande wysig wette om WHO reëlins na te kom indien nodig – ondermyn wetgewende gesag van lande.
- **Reaksie en verwerping** van globalisasie en "Westerse Kapitalisme" lei tot:
 - *Teenstand deur burgerlike samelewing.*
 - vestiging van organisasies om invloed van globalisasie en "Westerse Kapitalisme" teen te werk.
 - "Beset" bewegings en betogings.
 - Verhoogde betogings teen die wêreldwye finansiële instellings.
 - Oproepe om skuld van die Derde Wêreld te beëindig.
 - *Verbruikers gebruik koopkrag om wêreldwye korporatiewe beheer uit te daag.*
 - billike handelsbeweging – beweging na plaaslike produsente.
 - toename in omgewingsbewustheid.
 - verbruikersveldtogte teen hongerwerkplase in ontwikkelende lande.

Totaal: 100 punte